

В. С. Огризко,

кандидат історичних наук,
перший заступник Секретаря Ради національної безпеки і оборони України,
міністр закордонних справ України (грудень 2007 – березень 2009)

ВСТУП УКРАЇНИ ДО НАТО – НАШ ОБ'ЄКТИВНИЙ ШЛЯХ ДО ЄВРОПИ*

У статті аргументуються такі тези: євроатлантична інтеграція є не тільки визначеним законодавчо державним курсом України, а її об'єктивним шляхом до європейської спільноти; із вступом до НАТО в Україні будуть створені умови для більш безпечного і заможного життя громадян; питання про вступ України до НАТО має вирішуватися на державному рівні, а не під час референдуму; просвітницько-інформаційна діяльність з євроатлантичної тематики повинна мати не пропагандистський, а роз'яснювальний характер.

Ключові слова: національна безпека, євроатлантична інтеграція, Річна національна програма Україна – НАТО, інформаційно-просвітницька діяльність.

В. С. Огризко

ВСТУПЛЕНИЕ УКРАИНЫ В НАТО – НАШ ОБЪЕКТИВНЫЙ ПУТЬ В ЕВРОПУ

В статье аргументируются такие тезисы: евроатлантическая интеграция является не только законодательно определенным государственным курсом Украины, – это ее объективный путь в европейское сообщество; со вступлением в НАТО в Украине будут созданы условия для более безопасной и богатой жизни граждан; вопрос о вступлении Украины в НАТО должен решаться на государственном уровне, а не во время референдума; просветительско-информационная деятельность по евроатлантической тематике должна иметь не пропагандистский, а разъяснительный характер.

Ключевые слова: национальная безопасность, евроатлантическая интеграция, Годичная национальная программа Украина – НАТО, информационно-просветительская деятельность.

W. S. Ogrzko

ENTER OF UKRAINE IN NATO – OUR OBJECTIVE WAY TO EUROPE

In clause such theses are given reason: Euro-Atlantic integration is not only legislatively certain state rate of Ukraine, is its objective way to the European community; with the entering in NATO in Ukraine the conditions for one more safe and rich life of the citizens will be created; the question on the introduction of Ukraine in NATO should be decided at a state level, instead of in time national referendum; the information activity on Euro-Atlantic to subjects should have not propaganda, and expository character.

Key words: national safety, Euro-Atlantic integration, Year national program Ukraine – NATO, information-educational activity.

Постановка проблеми. Всеукраїнська соціологічна служба нещодавно (з 23 жовтня по 1 листопада 2009 року) проводила в усіх областях України, Автономній Республіці Крим та місті Києві соціологічне дослідження з метою виявлення пріоритетів, що хвилюють українське суспільство. Оприлюднені результати опитування, на мій погляд, є вражаючими. Як виявилось, 64,2% респондентів найбільшою життєвою проблемою, яка їх непокоїть, вважають зростання цін, 52,4% – низький рівень зарплат та пенсій, 42,6% – ріст безробіття; окрім того, 29,5% занепокоєні політичною нестабільністю, 28,1% – поширенням корупції; 19,8% опитаних серед пріоритетів виділяють відносини з Росією, а тема інтеграції України до ЄС і НАТО опинилася на останньому

місці – лише 5,8% респондентів переймаються цими питаннями [1]. Наведені дані свідчать насамперед про неспроможність державних органів та громадських організацій пояснити нашим співвітчизникам, що питання цін, заробітної плати, підвищення пенсій, боротьби із злочинністю насправді є похідними – вони вирішуються із вступом України до ЄС і НАТО. Натомість в українській суспільній думці Північноатлантичний альянс уявляється як захмарна річ, що дуже слабо корелюється із реальним життям людей. Тому в інформаційно-просвітницькій діяльності з євроатлантичної тематики необхідно переходити від пропаганди переваг вступу України в НАТО до іншого аспекту – пояснення того, чому це вигідно персонально кожному українському громадянину. Прості люди мають зрозуміти, що коли вони допоможуть своїй країні інтегруватися у цю потужну міжнародну безпекову організацію, то їх життя від цього стане заможнішим і безпечнішим. Потрібно відмовлятися від гасел та приступати до практичної роботи. Хоч це

* В основу статті покладено виступ пана Огризко В. С. під час науково-практичного семінару «Можливості та інструменти просування ідеї євроатлантичної інтеграції в Україні», організованого Інститутом трансформації суспільства у Черкасах 18 грудня 2009 р.

непросто, але, я думаю, що сучасні труднощі пов'язані із нашим зростанням і згодом будуть подолані.

Мета статті – показати, що євроатлантична інтеграція є не тільки законодавчо визначеним державним курсом України, а й її об'єктивним шляхом до європейської спільноти; довести, що із вступом до НАТО в Україні будуть створені умови для більш безпечного і зможного життя громадян; аргументувати думку, що питання про вступ України до Альянсу має вирішуватися на державному рівні, а не під час референдуму; визначити основні напрями інформаційної діяльності з євроатлантичної тематики в Україні.

Основні результати дослідження. У 2008 році в напрямі євроатлантичної інтеграції Україні вдалося зробити чимало позитивних кроків і зрушень. Ми отримали принципово важливе рішення, прийняте на Бухарестському саміті Організації Північноатлантичного договору (2–4 квітня 2008 року) та проведеному в його рамках засіданні Комісії Україна – НАТО на найвищому рівні, про майбутнє членство України в НАТО, а також рішення про запровадження річних національних програм з підготовки України до набуття членства в Організації Північноатлантичного договору (РНП), прийняте Північноатлантичною Радою НАТО та Комісією Україна – НАТО на рівні міністрів закордонних справ (2–3 грудня 2008 року).

Річна національна програма Україна – НАТО є тим інструментом, за допомогою якого Україна може доступитися в цю організацію. РНП охоплює всі важливі аспекти нашого життя – політику, економіку, безпековий простір, оборонний і соціальний сектори. Якщо ми хочемо реально просунутися в напрямі інтеграції до Альянсу, то пріоритетні завдання, зафіксовані в Річній національній програмі Україна – НАТО, повинні бути виконані. Така РНП впроваджувалася у 2009 році, а невдовзі має бути затверджена на 2010-й рік. Якщо Україна піде цим простим, спокійним курсом – виконання взятих на себе зобов'язань, – то ми свій шлях до Північноатлантичного альянсу скоротимо до мінімуму.

Варто відзначити, що українські олігархи та очільники державної влади, які переважно негативно ставляться до інтеграції України в НАТО, власне, вже все мають: маєтки та яхти за кордоном, машини провідних світових марок, можливість лікуватися в кращих медичних закладах країн – членів Альянсу й саме там навчати своїх дітей. Виходить, що люди, які не є прихильниками вступу України до НАТО, давно користуються його перевагами. А лівова частка населення фактично субсидує зростання добробуту цих людей, які живуть за наш рахунок і не хочуть, щоб українці мали такі самі блага та можливості, як поляки, словаки, чехи. Я вже не кажу про найбагатші народи, країни яких є засновниками НАТО. Наприклад, Норвегія, що налічує 4,7 мільйонів населення, сьогодні накопичила золотовалютних резервів на суму \$450 млрд. Норвежці мають дуже високий рівень статків і соціального забезпечення (доход на душу населення сягає \$76 450), але водночас у країні немає олігархів, які з року в рік збільшують свої доходи на мільярд доларів [2]. У Норвегії впроваджена майже ідеальна модель розвитку держави. Остання здійснює таку регуляторну функцію, яка не дозволяє багатіям жити за рахунок суспільства.

Отже, люди, які стверджують, що Україні не треба вступати в НАТО, мають або олігархічне, або іноземне коріння. Адже одній країні (зрозуміло якій) аж ніяк не

хочеться, щоб українці стали для власної держави хорошим прикладом. Ідеться про те, що можна жити демократично і заможно без корупції та олігархів.

Ми не повинні соромитися чи боятися надавати громадськості правдиву інформацію про НАТО – його стандарти, вимоги, переваги. Якщо ми будемо приховувати ці речі за красивими дипломатичними формулами, то не матимемо довіри у населення. Необхідно наводити об'єктивні факти як щодо НАТО, так і щодо нейтралітету, за який ратує чимало українських політиків.

Я дотримуюсь думки, що нейтральний статус для більшості країн Європи є міфом. Візьмімо для прикладу Швецію із 10 млн. населенням. Ця країна не входить у НАТО, але нині на свою оборону витрачає 5 млрд. євро. Принагідно зазначу, що у 2008 році Україна, що налічує 46 млн. людей, витратила на свою оборону близько 1 млрд. грн., а у 2009 році – ще менше [3]. За такого рівня оборонних видатків, який не дотягує й 1% ВВП, наша країна не зможе реалізувати нейтральний статус, бо виявиться беззахисною і бідною. Тож тези про позаблоковість та багатовекторність є нічим іншим, як дезінформацією українського населення.

В Україні діє Закон «Про основи національної безпеки», ухвалений у 2003 році, де чітко прописано, що основними напрямками державної політики з питань національної безпеки України є «забезпечення повноправної участі України в загальноєвропейській та регіональних системах колективної безпеки, набуття членства у Європейському Союзі та Організації Північноатлантичного договору при збереженні добросусідських відносин і стратегічного партнерства з Російською Федерацією, іншими країнами Співдружності Незалежних Держав, а також з іншими державами світу» [4].

Сьогодні деякі політичні сили закидають нам, що в Україні потрібно змінити закони, що дасть змогу пропагувати інші варіанти розвитку держави. Але в такий спосіб фактично відбувається заклик до порушення принципу верховенства права.

З огляду на це вважаю за доцільне наголосити, що курс на вступ до НАТО і ЄС для нашої країни є об'єктивним. Після того як Україна сформувалася як незалежна держава, а особливо після подій «помаранчевої революції», ми зрозуміли, що наша країна насправді є частиною європейського культурного і політичного простору. Такий висновок дозволяє зрозуміти, чому Україна має серйозні протиріччя із Росією – тому що у нас різні ціннісні орієнтири. Російська Федерація на початку 1990-х рр. мала унікальний шанс відмовитися від тягаря Радянської імперії і перейти на шлях європейського розвитку, але натомість вона проголосила себе спадкоємицею СРСР. Україна пішла іншим шляхом, бо ми маємо об'єктивно більше інтересу і тяжіння до європейського рівня розвитку й відчуваємо себе ближче до Європи. Подібними об'єктивними обставинами пояснюється висока інтенсивність стосунків України з європейськими партнерами.

Показово також, що одні й ті самі події викликають у росіян та європейців різні оцінки. Наприклад, на міжнародній конференції, присвяченій темі «Східного партнерства» (проект, ініційований ЄС), яка нещодавно проходила в Німеччині, були присутні поважні європейські та московські політики й експерти. Представники країн Європейського Союзу, презентуючи наміри інтенсивніше працювати з кількома країнами (у тому числі з Ук-

раїною) в рамках ініціативи «Східне партнерство», наразилися на негативну реакцію з боку росіян, які в один голос підкреслювали, що це – антиросійський проект. Наявність зазначених протилежних підходів пояснюється тим, що вихідні позиції європейської та російської сторін є абсолютно різними. Тому будь-який проект без участі Росії сприймається нею як контрросійський.

Україна репрезентує інший підхід: ми хочемо гармонізувати стосунки із Російською Федерацією й одночасно розвивати інтеграційні відносини із західними країнами. Я впевнений, що українсько-російські відносини покращаться тоді, коли Росія стане ліберальною, демократичною, зорієнтованою на європейські цінності державою.

Нині розробляється нова Стратегія НАТО, у світі розгорнута відкрита суспільна та експертна дискусія з цього питання. Свої позиції мають можливість висловити й вітчизняні експерти. Це питання надзвичайно актуальне, бо нам важливо у новій Стратегії Північноатлантичного альянсу чітко зафіксувати кілька принципових для України рішень, прийнятих у Бухаресті та Брюсселі у 2008 році. Вкрай необхідно, аби там було записано, що двері НАТО не закриваються, що Україна, Грузія та інші країни, якщо забажають, стануть членами Альянсу, коли досягнуть відповідних критеріїв, що НАТО відкидає концепцію створення зон впливу, що Північноатлантичний альянс протидіятиме спробам політичного, економічного, військового і будь-якого іншого тиску на своїх сусідів. У Міністерстві закордонних справ України та апараті Ради національної безпеки і оборони підготовлено пропозиції до нової Стратегії НАТО. Ми підтримуємо контакти із представниками «групи мудреців», які працюють над цим документом. Думаю, що в ході контактів із Секретаріатом НАТО у Брюсселі нам вдасться надати відповідні пропозиції, для того щоб під час розроблення нової Стратегії Альянсу інтереси України були належним чином враховані.

Деякі політичні сили в Україні відстоюють позицію, що українські громадяни мусять висловитися «за» чи «проти» вступу країни в НАТО на всеукраїнському референдумі. Але досвід інших країн – членів Альянсу свідчить про те, що проведення подібних референдумів при входженні до НАТО є не обов'язковою процедурою, і такі приклади є одиничними. Потрібно зрозуміти, що вирішувати політичні та безпекові питання, які стосуються глобального і державного рівня, – це справа політиків. Якщо ми підемо шляхом Швейцарії і з будь-якого приводу влаштуватимемо референдуми, то опинимося в їх полоні. Я особисто вважаю, що Президента і парламент України обирає народ, тому ці структури й мають право приймати рішення загальнодержавної ваги. Це стосується також реалізації євроатлантичного вибору нашої держави через вступ до НАТО.

А суспільну думку в цій царині потрібно формувати відповідними інформаційно-просвітницькими методами. Утім, абсолютно щиро можу сказати, що не все вдається зробити у цьому напрямі через спротив не тільки певних політичних сил, а й на рівні Уряду України. Державна інформаційна програма з питань євроатлантичної інтеграції наразі фактично заблокована. У 2008 році МЗС отримало на проведення заходів з євроатлантичної тематики лише 15 млн. грн. А в Держбюджеті-2009 узагалі не передбачено коштів на подібні цілі. Тут потрібно бути чесними: або ми займаємося цією справою серйозно, або імітуємо якусь роботу; або ми ру-

хаємося до набуття високих соціальних стандартів, або вибираємо меншовартість і знову будемо малоросами, хохлами.

Я думаю, що велику роль у формуванні європейського світогляду українських громадян уже відіграють і надалі ще більше відіграватимуть центри євроатлантичної інтеграції, які активно створюються в останні два роки в регіонах України. Навколо центрів гуртуються потужні осередки науковців, освітян, громадських діячів, які визначили своєю місією нести до людей незаангажовану, правдиву інформацію про НАТО і переваги членства в ньому України. Відтак можна буде досягти серйозних зрушень у свідомості громадян. Водночас, у своїй роботі активісти регіональних центрів євроатлантичної інтеграції повинні відчувати велику відповідальність, бо від їх слова, наведених фактів і аргументів, зрештою, залежить можливість України реалізувати свій євроатлантичний вибір.

Висновки. НАТО хоче бачити Україну своїм членом, але тільки тоді, коли вона буде в ньому адекватно представленою. З боку членів Альянсу немає жодних перепон. Чим швидше ми зрозуміємо таку просту істину, що євроатлантична інтеграція – це правильний, об'єктивний шлях реформування, який потрібен нашій країні для власного розвитку, тим швидше Україна стане членом ЄС та НАТО. Ті ж люди, які свідомо виступають проти членства України у зазначених організаціях, фактично є противниками внутрішнього реформування нашої держави.

Література

1. Опитування: українців найбільше турбують безробіття й ціни // Сайт ТСН, 4.11.2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tsn.ua/ukrayina/opituvannya-ukrayintiv-naibilshe-turbuyut-bezrobittya-i-tsinu.html>
2. Сирук М. О норвежской стойкости // День. – 2009. – № 146. – 20 авт.
3. Видатки Міністерства оборони України у 2008–2009 роках // Офіційний сайт Міністерства оборони України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mil.gov.ua/files/vudatku/vudatku-2008-2009.pdf>
4. Закон України «Про основи національної безпеки України» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 39. – ст. 351 (із змінами, внесеними згідно із Законом № 3200-IV (3200-15) від 15.12.2005 // Відомості ВВР. – 2006. – № 14. – ст. 116) // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=964-15&pass=4/UMfPEGznhhclB.ZIR50N4qHl4MU80msh8le6>

Стаття надійшла до редакції 18 грудня 2009 р.

Веб-проект
Інституту трансформації
суспільства

Мій вибір – НАТО

www.uanato.info